

Durmuş Hocaoğlu

İslâmcılık: Asâletten Zillate: I

Yeniçağ, “Analiz”, 29 Şubat 2008, Cuma., s.06
“Analiz” Sıra No: 630; 2008-021; Şubat-10

YENİÇAĞ

Hakikaten İslâmcılık gerçekte bu değildi; ciddî bir vakar ve haysiyetin mahsûlü olan bu ide, bir siyâsî projeye dönüşmeden önce, evvelemirde, bir fikir olarak, yükselen Garb’ın karşısında mütemâdiyien kaybeden, kayıpları sistematikleşmiş ve kronikleşmiş bulunan Şark’ın medenî, harsî ve siyâsî bakımlardan geleceğinin karanlık olduğunu – haklı olarak – görmenin hâsıl ettiği bir müdâfaa refleksi idi. Hangi kararmamış vicdan aynı ızdırâbı hissetmezdi ki? Bu bakımdan İslâmcılık, Batı’ya karşı ciddî bir duruş, bir tavazzu’, hattâ bir meydan okuma idi. İslâmcılık, prensip olarak, temel doğrularından şüphe duymayan, ancak, onları yeni ahvâl ve şerâit tahtında yeniden ve yeni bir nazar ile okumanın ve binnetîce tekrârın değil “ihyâ”nın lüzûmuna inanan temel bir felsefî görüşe sâhipti ve bu bakımdan, “tutucu” – bu terimin Batı literatüründe birebir bir muâdili yoktur - değil, “modern” bir muhafazakârlıktı da aynı zamanda. Batı ile bu hesaplaşma cehdi, siyâsî olarak, merkeze Osmanlı’yı da alıyordu ve bu bakımdan, bir anlamda – bir tür - milliyetçilik olarak da okunabilirdi, tıpkı Gökâlî Beğ’in, Türkçülüğü, gayet net ve vâzıh sûrette, “**aynı zamanda İslâmcılık**” olarak da târif etmesi gibi[1]. Çünkü henüz Türk Milliyetçiliği ile İslâmcılık yol ayrımına gelmemişlerdi; “millet” ve “milliyetçilik” kavramlarının, modern şekliyle ana vatani olan Batı’da da bugünkü mânâsına ancak XIX. asır sonlarında ulaşabildiğini bilenler için bunda pek de o kadar şaşılacak birşeyler yoktur.

*

**

Ne var ki, İslâmcılığın ilk ciddî ve ileride ölümcül netîceler yaratacak olan hatâsı da bu noktada ortaya çıkmağa başlamıştı. Bu hatâ, İslâmcıların, bir “İslâm Birliği” (İttihad-ı İslâm) tahayyül etmelerinde yatmaktaydı; vâkıa işbu Pan-İslâmizm’in kalbi yine Osmanlı olacaktı şüphesiz, ancak, Onlar, Memâlik-i Osmâniye’de, Araplar başta olmak üzere – ekseriyetle de Batı’nın tahrikiyle - yükselen ve aslında hiçbirisi de modern anlamda milliyetçilik değil bir nevi’ *siyâsî kabîlecilik* olan akımları ve ileride varabileceği noktaları farkedemiyorlardı. Namık Kemâl gibi, “vatan” kavramını bayraklaştıran, “... her dinde, her millette, her terbiyede, her medeniyette hubb-ı vatan en büyük faziletlerden, en mukaddes vazifelerdendir” ifâdeleriyle vatanseverliği kudsileştiren[2] bir zâtın, hemen burnunun dibinde kalkışmaya başlayan etnik-milliyetçi ayrımlar hakkındaki şu naif fikirleri karakteristik bir nitelik taşımaktadır[3]:

“...tefrika meyilleri bir zamandan beri mülkümüzde velev ne kadar cüz’î olursa olsun görülmekte olan âsâr-ı terakkinin ve hususiyle birbirini takib eden bu kadar tecârib-i

elîmenin tesirâtı altında ezilip duruyor. Hiç zannetmeyiz ki bundan sonra bir Kürdistan fitnesi, veya bir Girit hâdisesi daha zuhur edebilsin.”

“Arabistan halkı ise ittihâd-ı diyanet cihetiyle asabiyet-i Osmanîyyenin râbîta-i uhuvvetinde ve hilafet-i İslâmîyyenin taht-ı bi’atında buldukları için oraların iftirakından hiç korkulmaz.”

Halbuki tarih, hiç de bu istikamette gelişmiyordu; ama Onlar, ne yazık ki, hâlâ, kadîm Osmanlı “millet” anlayışına sarılıyorlar ve aslında artık mîadını çoktan doldurmuş bulunan bu köhne nokta-i nazardan hareketle, ‘Avrupâî’ olarak telâkkî ve reddettikleri modern milliyetçilikleri sâdece siyâsî bir yanlışlık değil, aynı zamanda Ümmet’in vahdetini parçalayan bir nifak olarak da görüyorlardı. Onlara göre, hakkında hemen-hemen hiçbir ciddî donanıma sâhip olmadıkları işbu milliyetçilik, Hz. Peygamber’in “parçalayan kat’iyyen bizden değildir” (*men farraqa feleyse min-nâ*) hadîsi hükmünce, hattâ, dinden çıkmak ile eşdeğer bir sapkınlık olmakta idi.

[1] Ziya Gökalp., “Türklüğün Başına Gelenler”., *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak.*, Hazırlayan: İbrahim Kutluk., Kültür Bakanlığı Yayınları., Ziya Gökalp Yayınları., Seri: I., No: 4., Ankara, 1976., s.55 [İlk neşri: *Türk Yurdu*, Yıl 2, C. IV, s.22, s.753-760 (8 Ağustos 1329)]

[2] Namık Kemal., “Vatan”., *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi.*, C: II, 1865-1876., Hazırlayanlar: Mehmet Kaplan, İnci Enginün, Birol Emil., 2. Basım., M.Ü, Fen-Ed. Fak., İstanbul, 1993., s.223 [İlk neşri, (*İbret*, nr. 121, 22 Muharrem 1290/23 Mart 1873.) (*Makalât-ı Edebiyye ve Siyasiyye*, İstanbul 1327, s. 320-330)]

[3] *aynı mk.*, s.225-226

